

ואילו בפסח, רק אם נטמא חלב לפני זריקה ובשר קיים — זורק את הדם.

אבל אם נטמא רק הבשר וחלב קיים — אינו זורק את הדם.⁽²⁾

ומקשינו: במאי אוקימתא לסיפא לפי האיבעית אימא — בטומאת בשר?

אימא סיפא דקתני: דנין דבר [ערלה] שלא הותר מכללו מדובר [זמן] שלא הותר מכללו, ואל תוכיח טומאה, שהרי הותרה מכללה.

במאי?

בב-ב אילימא בטומאת בשר, קשיא — היכא הותרה?

שהרי אף על פי שטומאה הותרה בציבור, היתר זה הוא רק לענין שכהן טמא יכול להקריב קרבן ציבור [והיינו טומאת גברי].

אבל אם הבשר של קרבן ציבור נטמא, לא הותר לאכלו.

אלא פשיטא, שבסיפא המדובר הוא בטומאת גברי.

והיכא [היכין] הותרה מכללה?

בציבור — כשנטמאו רוב הציבור, יכול כהן טמא להקריב קרבנות ציבור.

ומעתה קשה: רישא בטומאת בשר, ואילו סיפא בטומאת גברי?!

מה איכפת שטומאת גברי הותרה מכללה?

הרי אנחנו באים ללמוד מטומאת בשר, והיא הרי לא הותרה מכללה!

ומתרצינו: אין, אכן רישא בטומאת בשר וסיפא בטומאת גברי,

ומכל מקום "שם טומאה" קפריד, בין טומאת גברי ובין טומאת בשר שניהם פסולים משום שנקראים בשם "טומאה". וכיון שמצאנו ששם טומאה הותר מכללו לענין טומאת גברי, הרי שיש קולא בשם טומאה כולו.

ואיבעית אימא: הבריייתא כולה בטומאת בשר, ואפילו הסיפא שנאמר בה שטומאה הותרה מכללה, גם בה מדובר בטומאת בשר.

והיכא [היכין] הותרה טומאת בשר?

בטומאת פסח שאף על פי ששאר קרבנות ציבור שבאין בטומאה אסור לאכלם בטומאה. מכל מקום בפסח מותר.

דתנן: [לקמן עו:]: פסח הבא בטומאה כשרוב הציבור טמאים, נאכל בטומאה. ואף על פי שאכילה בטומאה לא הותרה בקרבנות ציבור, פסח שונה, היות שלא בא מתחילתו אלא לאכילה.

שעיקר הבאת הפסח היא בשביל לאכלו, שנאמר "לפי אכלו", וכיון שהתורה התירה בציבור שנטמא⁽¹⁾ להביא את הפסח בטומאה, על דעת לאוכלו התירה.

הפסח בא בעיקר לאכילת אדם. רש"י לקמן עח ב ד"ה נטמא בשר.

1. שנאמר: "איש איש כי יהיה טמא" מביא פסח

2. ואפילו לרבי אליעזר, שסובר [שם] שבשאר קרבנות אפשר לזרוק אפילו אם לא נשאר לא בשר ולא חלב, בפסח כולי עלמא מודים שאם לא נשאר כזית בשר לא זורקים את הדם. כי

למדנו בסוגיא לעיל, שרב חסדא סובר שלחומרא אומרים "הואיל".

מתיב רב הונא בריה דרב יהושע:

שנו בברייתא: כבש בן שנתו שהפרישו לשם הפסח, שעברה שנתו, שאחרי שהפרישו עברה שנתו ונפסל, שנאמר בענין קרבן פסח "זכר בן שנה".

ודין קרבן פסח שעברה שנתו, שמקריבים אותו לשלמים.

ושחטו בזמנו, ב"ד ניסן, לשמו לשם פסח. ועשה שלא כדין, שהרי דינו עכשיו כדין שלמים.

וכן השוחט קרבנות אחרים לשם פסח בזמנו, ב"ד ניסן.

רבי אליעזר פוסל, שרבי אליעזר סובר, כשם שפסח בזמנו ששחט אותו שלא לשמו פסול. כך קרבנות אחרים ששחט אותם לשם פסח ב"ד ניסן פסולים.

ורבי יהושע מכשיר. שכל הזבחים שנזבחו

שלא לשמן כשרים חוץ מפסח וחטאת [זבחים ב ב]. ואין חילוק בין אם שחטן לשם פסח או לשם כל קרבן אחר.

ומדייקינן בדברי רבי אליעזר, שאמר השוחט אחרים לשם פסח "בזמנו" פסול:

טעמא טעמו של רבי אליעזר שפוסל, הוא מפני ששחט אותו **בזמנו**, בזמן הפסח [שאו אפשר להקריב את הפסח עצמו לשם פסח].

ומשמע מזה — **הא שחטו שלא בזמנו** — **כשר** (2) [שהרי זה כאילו שחט לשם שלמים, שהפסח שלא בזמנו אין עליו דין פסח — אלא דין שלמים].

ועתה מסיים רב הונא בריה דרב יהושע את התיובתא:

ואמאי? למה השוחט אחרים לשם פסח שלא בזמנו, כשר?

הרי רב חסדא סובר שאומרים "הואיל" לחומרא, ואם כן **נימא** [נאמר] **הואיל ובזמנו פוסל** — **שלא בזמנו נמי פוסל**, שהרי יכול להמתין עד שיגיע זמנו ולשחטו ויפסל! (3).

שני. ודרשו חז"ל איש נדחה לפסח שני, ואין הציבור נדחים אלא מקריבים בטומאה רש"י.

2. רבי אליעזר הוכיח את דבריו במסכת זבחים [יא א] ומה פסח שמוותרו [אם נותר הקרבן לאחר פסח] בא שלמים, אם שחטו שלא לשמו אלא לשם שלמים בזמנו פסול! שלמים שאין מותרין בא פסח, ושחטן לשם פסח בזמן הפסח, אינו דין שפוסל?!

ענה לו רבי יהושע שכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים, [חוץ מפסח וחטאת], ואפילו אם שחין לשם פסח יש ללמוד בקל וחומר שאינם פסולים: ומה שלא בזמנו של פסח, פסח

עצמו אינו כשר לשמו, שהרי אין זה זמנו של פסח. ואילו אחרים כשרים אפילו אם שחטן לשם פסח! אם כן בזמנו של פסח שהוא עצמו כשר לשמו. אינו דין שאחרים יהיו כשרים לשמו? [וכל טעמיהם מפורשים בזבחים שם].

ופירש רש"י שהגמרא הוכיחה ששלא בזמנו כשר, מתוך דברי רבי יהושע, שאמר ומה שלא בזמנו שאינו כשר לשמו אחרים כשרים לשמו, ולא ענה לו רבי אליעזר — לשיטתי גם שלא בזמנו אחרים פסולים.

3. תוספות. עוד כתבו בתוספות שמשקנת הגמרא ביומא [סב ב] שדוקא בו ביום אומרים הואיל

אמר רב פפא יש לתרץ: שאני התם, שונה השוחט קרבנות אחרים לשם פסח, שהתורה לימדה עליו שלא אומרים בו "הואיל":

דאמר קרא [בשמות יב] "ואמרתם זבח פסח הוא".

ודרשו חז"ל — "הוא" בהוייתו יהיה כמו שהוא! כלומר, לא הוא הפסח לשם קרבנות אחרים, ולא אחרים לשמו.

והוקשו הפסול של השוחט אותו לשם אחרים לפסול של שוחט אחרים לשמו.

לכן, רק בזמנו, שהוא [הפסח] פסול אם שחטו לשום אחרים, גם אחרים פסולים אם שחטן לשמו.

אבל שלא בזמנו, שהוא כשר אם שחטו אז לשום אחרים [שדינו כדין שלמים, ושלמים ששחטן שלא לשמן כשרים], גם אחרים כשרים אם שחטן לשמו של הפסח.

כאן הגמרא מביאה מעשה, שבסופו הסבירו את דברי משנתינו.

רבי שמלאי אתא לקמיה דרבי יוחנן. מעשה שבא רבי שמלאי לפני רבי יוחנן.

אמר ליה רבי שמלאי לרבי יוחנן: ניתני לי מר ספר יוחסין ילמדני רבי את הברייתא שנכתבה על ספר דברי הימים, ושמה "ספר יוחסין".

אמר ליה רבי יוחנן: מהיכן את [אתה]?

אמר ליה רבי שמלאי: מלוד.

שאל רבי יוחנן: והיכן מותבך? היכן אתה גר עכשיו?

ענה רבי שמלאי: בנהרדעא.

לא רצה רבי יוחנן ללמדו ספר יוחסין. ואמר לו לרבי שמלאי: אין שונין ספר יוחסין לא ללודים, ולא לנהרדעים, וכל שכן דאת מלוד ומותבך בנהרדעא. כל שכן אתה שנולדת בלוד, ואתה גר עכשיו בנהרדעא [ובזה התכוין רבי יוחנן לדחותו. ויש אומרים שאין מלמדים ספר יוחסין ללודים ולנהרדעים לפי שאינם מיוחסין. (4) רש"י].

כפיה כפה רבי שמלאי את רבי יוחנן בדברים [הרבה עליו בהפצרות]. וארצייה וריצה את רבי יוחנן.

אמר ליה רבי שמלאי לרבי יוחנן: ניתנייה בשלשה ירחי, ילמדני רבינו בשלושה חדשים את כל ספר יוחסין.

שקל קלא נטל רבי יוחנן גוש עפר, פתק ביה והשליך לעבר רבי שמלאי. [להראות שהוא כועס עליו].

ואמר ליה רבי יוחנן: ומה ברוריה, דביתהו דרבי מאיר אשתו של רבי מאיר, שהיתה

בזמנו. ועיין מהרש"ל ומהרש"א.

4. בחידושי אגדות כתב שגנוז את ספר יוחסין משום הסכנה, והיינו סכנת בעלי זרוע שיאמרו עליהם שאינם מיוחסין עיין שם. ולפי זה יש לומר שלא שנו ספר יוחסין ללודים ונהרדעים

ויכול להמתין הרי זה כאילו כבר המתין. אבל מיום אחר לא אומרים כן. ולפי זה צריך לפרש את הגמרא כאן שמדברי רבי אליעזר משמע שאפילו בי"ד בשחרית הוא מכשיר, משום שאין זה זמן הפסח. ומקשינן הואיל ובזמנו בו ביום פסול, כבר בשחרית יפסול אף על פי שהוא שלא

היא מחשבה על גוף הקרבן שיהא לשם קרבן אחר.

ואילו מחשבת **לאוכליו ושלא לאוכליו** היא פסול קל יותר, לפי שמחשבת שלא לאוכליו **אין פסולו בגופו**, היות שלא חישב שגופו של קרבן יהא אחר, אלא מחשבה צדדית היא, להאכילו אחר כך שלא לאוכליו.

ב. לשמו ושלא לשמו חמור יותר. שבמחשבת שלא לשמו **אי אפשר לברר** [לשנות] **איסורו**. כי אחרי ששחט את הקרבן על דעת שהשחיטה תהיה עבור קרבן אחר אי אפשר לשנות את חלות שם הקרבן שקבע בשעת השחיטה למפרע.

ואילו **לאוכליו ושלא לאוכליו** קל יותר, שבמחשבת שלא לאוכליו **אפשר לברר איסורו**. שלאחר זמן יכול לברר למפרע אם אמת מחשבתו. שאם לבסוף לא יאכילנו אלא לראויין לאכילה נמצאת מחשבתו בטלה למפרע.⁽⁷⁾

ג. לשמו ושלא לשמו חמור יותר, שמחשבת שלא לשמו **ישנו בד' עבודות** שבדם: שחיטה, קבלה, הולכה, זריקה, ובכל אחת מהם אם חשב שלא לשמו פסול.

ואילו **לאוכליו ושלא לאוכליו** קל יותר,

ברתיה [בתו] **דרבי חנינא בן תרדיון, דתניא תלת מאה שמעתתא ביומא**, שלמדה שלוש מאות שמועות [סוגיות] ביום אחד, **מג' מאה רבוותא**, משלוש מאות רבנים, **ואפילו הכי אף על פי שחכמה כל כך היתה, לא יצתה ידי חובתה בתלת שנין** לא יכלה לשנות את ספר יוחסין בשלש שנים.

ואת אמרת רצית לשנותה **בתלתא ירחי** [בשלושה חדשים]!?

כי שקיל ואזיל כאשר נפנה רבי שמלאי ללכת, אמר ליה רבי שמלאי לרבי יוחנן: **מה בין לשמו ושלא לשמו** ששנינו במשנה לעיל [נט ב] שהוא פסול, לבין שחטו **לאוכליו ושלא לאוכליו** ששנינו במשנתנו שהוא כשר⁽⁵⁾.

אמר ליה ענה רבי יוחנן לרבי שמלאי: **הואיל וצורבא מרבנן את** הואיל ותלמיד חכם אתה, **תא ואימא לך** בוא ואומר לך שפסול שלא לשמה חמור יותר מפסול שלא לאוכליו. ולכן אף על פי שהתורה הכשירה בלאוכליו ושלא לאוכליו, מכל מקום אי אפשר ללמוד מכאן להקל גם בענין שלא לשמו⁽⁶⁾.

א. לשמו ושלא לשמו חמור יותר, היות שפסולו הוא **בגופו**, שמחשבת שלא לשמו

6. כן נראה ביאור הגמרא לפי התוספות המובא בהערה הקודמת.

7. כך פירש רש"י בפירושו האחרון. אבל בפירושו הראשון פירש שלשמו ושלא לשמו אי אפשר לברר איזה חלק לשמו ואיזה שלא לשמו. ואילו בלאוכליו ושלא לאוכליו אפשר לברר חלק אוכליו לצד זה, וחלק חולה או זקן לצד אחר.

שאינם מיוחסין. ויש יותר חשש מבעלי זרוע שם.

5. כוונת הגמרא לשאול למה לא למדו לשמו ושלא לשמו שיהיה כשר, מלאוכליו ושלא לאוכליו שלמדנו לעיל מהפסוק [במקצת ערלה] שכשר. תוספות.

אגב שמוכא במעשה דרבי שמלאי ספר יוחסין. מוסיפה הגמרא ומדברת בענינו.

אמר רמי בר רב יודא מיום שנגזו ספר יוחסין תשש כחן של חכמים. וכהה מאור עיניהם⁽⁹⁾.

אמר מר זוטרא בדברי הימים א [ח"ט] נאמר: "ולאצל ששה בנים". ומונה את תולדות הבנים. ובסוף הפרשה נאמר "אלה בני אצל".

ובין "אצל" ל"אצל" דרשו בספר יוחסין הרבה דרשות, עד כדי כך דמעינו ד' מאה גמלי דדרשא, שאפשר למלא בדרשות הללו מטען של ארבע מאות גמלים.

[הסוגיא שלפנינו מבוארת על פי דברי התוספות ור"ח⁽¹⁰⁾].

שנינו במשנה: השוחט את הפסח למולים ולערלים כשר.

הגמרא דנה בכגון ששוחט את הפסח, ובשעה ששחט אמר – "הריני שוחט את הפסח לראובן ושמעון שהם ערלים, וללוי ויהודה שהם מולים". האם כשאמר בראשונה "לראובן ושמעון שהם ערלים" חל פסול ערלים בקרבן פסח, ולא מועיל מה שהוסיף ואמר "וללוי ויהודה שהם מולים".

שמחשבת שלא לאוכליו אינו פוסל בדי עבודות אלא בשחיטה בלבד. [שהרי "אין מחשבת אוכלין בוריקה". כדלעיל].

ד. לשמו ושלא לשמו חמור יותר, שפסול שלא לשמו ישנו בקרבן ציבור כבקרבן יחיד.

ואילו לאוכליו ושלא לאוכליו קל יותר, שמחשבת שלא לאוכליו אינו בקרבן ציבור כבקרבן יחיד. שדוקא בענין פסח, שהוא קרבן יחיד, אכילה מעכבת, שנאמר "איש לפי אכלו תכוסו" אבל בקרבנות ציבור אין אכילה מעכבת.

רב אשי אמר: "פסולו בגופו" ו"אי אפשר לברר איסורו" – חדא מילתא היא. שניהם ענין אחד.

דמה טעם אמר שלא לשמו פסולו בגופו, ואילו שלא לאוכליו אינו בגופו?

משום דשלא לשמו אי אפשר לברר איסורו לאחר זמן ולבטלו. [שהרי כבר השתנה גופו של הקרבן ונעשה לשם קרבן אחר. מה שאין כן בשלא לאוכליו, עדיין לא הגיע זמן אכילתו. ויכול לברר איסורו אחר כך שיאכילנו לראויין ונמצא בטל, ולכן אין נחשב שהשתנה גופו של הקרבן].⁽⁸⁾

9. תשש כוחן של החכמים שהוצרכו להעביר את המשפחות המיוחסות בעל פה. וכהה מאור עיניהם. שאין הנבואה שורה אלא על משפחות מיוחסות שבישראל. והחכמה מעין הנבואה. חידושי אגדות מהרש"א. עיין שם.
10. יש קושי בהבנת דברי רש"י בסוגיא. ובתוספות זבחים ל. כתבו שבגמרא תמורה מבואר דלא כדבריו.

ולפי זה צריך עיון מה שרב אשי אומר לקמן "מה טעם פסולו בגופו משום שאי אפשר לברר איסורו".

8. וסובר רב אשי בשלא לשמו, שאם היה יכול לברר איסורו, לא היה נקרא פסולו בגופו, מפני שהפסול בא על ידי מחשבה. ורבי יוחנן לא דייק בזה. וקורא לו פסולו בגופו. תוספות.

אמר "הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים" — רבי מאיר אומר תפוס לשון ראשון, וכיון שאמר בתחילה "תמורת עולה" חל עליה דין עולה, ושוב אי אפשר להפקיעו.

ורבי יוסי אומר אם נתכוין מתחילה לשניהם, הואיל ואי אפשר להוציא מפיו את שניהם כאחד, דבריו קיימים [ותמכר, ויביא בדמי חציה עולה, ובדמי חציה השני שלמים].

ב. האומר על בהמת חולין — "זו תהיה לאחר זמן — כגון בחצות היום — תמורת עולה תמורת שלמים".

נחלקו אמוראים האם גם בזה רבי מאיר אמר תפוס לשון ראשון.

אביי אמר: אימתי אמר רבי מאיר תפוס לשון ראשון, כשאומר שעכשיו הבהמה תהיה "תמורת עולה תמורת שלמים", כי מיד כשאמר "תמורת עולה" כבר חלה תמורת עולה, ואינו יכול לשנות אותה ולעשותה תמורת שלמים.

אבל כשאמר שהתמורה תחול בחצות היום בזה אפילו רבי מאיר מודה שאין אומרים תפוס לשון ראשון, מפני שבשעה שהאדם אמר הרי זו תמורת עולה עדיין לא חל כלום. וכאשר הגיע חצות היום זה היה כבר אחרי שהספיק לגמור את דבריו, וכבר אמר "תמורת עולה תמורת שלמים" וחלו שניהם.

ורבא אמר: "עדיין היא מחלוקת" — שגם בזה לפי רבי מאיר תפוס לשון ראשון, ובחצות היום חל מה שאמר בתחילה. והרי זו תמורת עולה. ולרבי יוסי הרי זו תמורת שניהם.

או שמא כל דיבורו נידון כדיבור אחד, והרי אמר ששוחט את הפסח לערלים ולמולין. והרי זה כשר.

תניא: אחרים אומרים: [רבי מאיר המכונה "אחרים" — אומר] **הקדים מולים לערלים** — כגון שאמר הריני שוחט את הפסח על מנת להאכילו לראובן ושמעון שהם מולים, וללוי ויהודה שהם ערלים, **כשר**.

אבל, אם **הקדים ערלים למולים, פסול**.

והוינן בה: **מאי שנא** במה שונה הקדים מולין לערלים **דכשר**, מטעם **דכולה ערלה בעינן** [צריכים שכל הקרבן יהיה לערלים בשביל לפסלו], **ולכא**, שאין כאן כולה ערלה.

אם כן, אם הקדים ערלים למולין **נמו**, כולה ערלה **בעינן** — **ולכא**, שגם בזה אין כאן כולה ערלה! ולמה שנינו בכרייתא שהוא פסול?

וכדי לרדן בענין הקדים ערלים למולין — הוצרכה הגמרא לרדן בכמה דברים:

א. במסכת זבחים ל א נחלקו רבי מאיר ורבי יוסי אם אומרים "תפוס לשון ראשון" [בענין תמורה] כדלהלן.

האומר על בהמת חולין "הרי זו תמורת בהמת קדשים" — הרי שתי הבהמות קדושות. וכמו שנאמר "והיה הוא ותמורתו יהיה קודש".

ואם אמר "הרי זו תמורת עולה", חלה על הבהמה קדושת עולה, ואם חזר ואמר עליה שהיא תמורת שלמים, לא חלה עליה קדושת שלמים, כיון שהיא כבר עולה.

רבא סובר אינה לשחיטה אלא לבסוף — כלומר — שרק בסיום השחיטה כשגמר לשחוט רוב שני הסימנים שבצואר הבהמה, חל שם שחיטה. וממילא אם חשב מחשבת פסול בשחיטה, רק לבסוף חל הפסול.

ואביי סובר ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף, כלומר שכבר בתחילת חיתוך הסימנים שבצואר הבהמה מתחיל לחול שם שחיטה. וממילא גם פסולי השחיטה חלים תיכף בשעה שחשב מחשבת פסול, אפילו לפני שגמר לשחוט.

נמצא שאביי ורבא נחלקו בשני דברים:

א. האומר הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים לאחר זמן — לרבא שייך לומר בזה תפוס לשון ראשון ולאביי לא.

ב. לאביי ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף. ולרבא אינה לשחיטה אלא לבסוף.

ושני דברים הללו תלויים זה בזה:

שהרי במשנה בזבחים כט ב נחלקו בשוחט את הקרבן על מנת לאכול כזית חוץ לזמנו וכזית חוץ למקומו, ורבי יהודה סובר תפוס לשון ראשון.

ולשיטת רבא אינה לשחיטה אלא לבסוף, נמצא שבשעה שחשב מחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו עדיין לא חל על הקרבן שם פיגול עד גמר שחיטה. והרי זה דומה לאומר בהמה זו תהיה לאחר זמן תמורת עולה תמורת שלמים.

וכיון שמצאנו שרבי יהודה אומר תפוס לשון

ג. כשם שנחלקו רבי מאיר ורבי יוסי אם אומרים תפוס לשון ראשון בתמורה, כך מצאנו שנחלקו רבי יהודה וחכמים בענין פיגול, כדלהלן:

בארבעה עבודות שבדם [שחיטה, קבלה, הולכה, זריקה], אם חישב בהן על מנת לאכול חוץ לזמנו — הקרבן נעשה פיגול. והאוכלו חייב כרת.

וכבר נתבאר לעיל [סא ב] שאם אחת מן העבודות נעשתה במחשבה לאוכלו חוץ למקומו הקרבן נפסל אך לא חל עליו שם פיגול, אפילו אם חשב בעבודה אחרת לאכול חוץ לזמנו, ולכן אין בו כרת.

ונחלקו גם בענין זה [בזבחים כט ב] אם אומרים "תפוס לשון ראשון". וכגון ששחט במחשבת חוץ לזמנו, וקיבל במחשבת חוץ למקומו.

רבי יהודה סובר כיון שמחשבת חוץ לזמנו קדמה למחשבת חוץ למקומו, "תפוס לשון ראשון" וחל עליו שם פיגול, ושוב לא פקע.

ורבנן סוברים שכיון שהיתה כאן לבסוף גם מחשבת חוץ למקומו אינו פיגול ואין בו כרת.

וכמו כן בשוחט על מנת לאכול "כזית חוץ לזמנו, וכזית חוץ למקומו" — לרבי יהודה תפוס לשון ראשון, והקרבן פיגול. ולרבנן תפוס לשון שניהם, ואינו פיגול.

ד. בענין שחיטה נחלקו אמוראים מתי חל שם שחיטה:

ראשון בשוחט על מנת לאכול כזית חוץ לזמנו וכזית חוץ למקומו. בעל כרחך שגם האומר שלאחר זמן תהיה בהמה זו תמורת עולה תמורת שלמים, תפוס לשון ראשון.

ולשיטת אב"י, שהאומר בהמה זו תהיה בחצות היום תמורת עולה תמורת שלמים, לדברי הכל לא אומרים תפוס לשון ראשון. בעל כרחך שישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף. ומיד כשאמר חוץ לזמנו חל עליו שם פיגול, ולכן אמר רבי יהודה שהשוחט כזית חוץ לזמנו וכזית חוץ למקומו תפוס לשון ראשון.

ועכשיו נחזור לדון בענייננו, במחשבת ערלים. שכתוב בברייתא: הקדים מולים לערלים כשר, ערלים למולים פסול, ומקשינן: הקדים ערלים למולים למה פסול? הרי מקצת עולה לא פוסלת!

ולכאורה היה אפשר לתרץ שהברייתא נאמרה בלשון "אחרים אומרים" שזהו רבי מאיר. והרי לרבי מאיר אומרים תפוס לשון ראשון. ולכן אם אמר לערלים ולמולים כבר חל על הקרבן שם פסול, ושוב לא פקע.

אך באמת יש הבדל גדול בין "תמורת עולה תמורת שלמים" [שבזה אמר רבי מאיר תפוס לשון ראשון], לבין "לערלים ולמולים":

שבנין תמורה, אפילו אם החיל תמורה על חצי הבהמה, פשטה תמורת עולה על כולה, ואי אפשר שתחול תמורת שלמים על עולה, ותפוס לשון ראשון והרי היא עולה.

מה שאין כן בנין ערלים ומולים. גם אחרי

שחשב להאכיל חצי לערלים, עדיין יכול לחשוב להאכיל את חציו השני למולים. ולכן אפילו רבי מאיר שסובר תפוס לשון ראשון, יודה כאן. שהרי זה כאילו שחטו למולים וערלים יחד, וכשר. (11)

ואם כן חזרת הקושיא למקומה — מדוע כתוב בברייתא הקדים ערלים למולים פסול?

וכדי לתרץ על קושיא זו אמרין:

לימא קסברי אחרים: אינה לשחיטה אלא א-א לבסוף?

שהרי נחלקו אב"י ורבא מתי חל שם שחיטה. ולשיטת אב"י שישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף לא מובן למה הקדים ערלים למולים פסול, הרי גם אחרי שכבר התחיל לשחוט לשם ערלים, יכול להמשיך לשחוט גם לשם מולים.

אבל לשיטת רבא שאינה לשחיטה אלא לבסוף, אם כן גם מחשבת מולים וערלים יכולין לחול רק לבסוף. והברייתא מובנת, שכיון שיש רק זמן מועט ביותר ["משהו"] בסוף השחיטה. נמצא שאין מספיק שהות שיחולו שתי מחשבות באותו זמן. והמחשבה הראשונה שחשב לשם ערלים, רק היא יכולה לחול, דתפוס לשון ראשון.

ולכן, הקדים ערלים למולים פסול.

ועדיין קשה: אם נסבור שהאומר "הרי בהמה זו בחצות היום [לאחר זמן] — תמורת עולה תמורת שלמים", בזה מודה רבי מאיר שחלו שניהם, וכשיטת אב"י

לערלים ולמולין, הרי זה כאילו אמר — אני

11. כך כתבו התוספות. וכוונתם: שהשוחט